

כמ"ש פ"ג דמ"ק ג), וכה"א על נהר כפר כלומר שכבר היה הדבור אליו: חשמל
 חש מל, עתים חשות עתים ממללות (חגיגה בפ"ב ז). כעין החשמל בגי' כאש וברד.
 חשמל בגי' מיני צבעונים: ככף רגל עגל ונוצצים. ר"ת כרעו, אותן שכרעו
 לעגל, כלומר כי מן עון עגל, נוצצים לשון נצים, מריבים המלאכים על ישראל
 בעון העגל ומזכירין רעות על שונאי ישראל ואומרים שישאל כמו סגים ונחושת
 ורוצים לקלל ח"ו את ישראל, וזהו כעין נחשת קלל. וסמך וידו אדם מתחת
 כנפיהם וידו כתיב, כמו וידו אבן בי (איכה ג), אף כאן רוצים לקלל ולהשליך
 לישראל, וזהו וידו, אלא שהקב"ה מרחם על ישראל ופושט ידו ומקבלם בתשובה,
 וז"ש וידו כתיב, זה ידו של הקב"ה שמקבל שבים ה). וז"ש במלכים (א, י) בכסא
 שלמה וראש עגול לכסא וידות מזה ומזה אל מקום השבת, עגול עגל כתיב,
 לכסא לכסה כתיב, וראש עגל לכסה, שהמלאכים מכסין ומחפין על מעשה
 העגל, וידות מזה ומזה אל מקום השבת, ידות פשוטים אצל שבת הכסא לקבל
 שבים, אף כאן וידו כתיב ידו של הקב"ה כדאיתא (בפסיקתא) [בפסחים] ו):
 פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל למה אומר אל הימין ולמה אומר
 מהשמאל, לפי שאריה אל הימין סימן למלאכים המליצים על ישראל, לכן כתיב
 אל הימין שמיימינים סניגורים טובים לכף זכות, ופני שור מקטרגים מזכירים לפנות
 על מעשה עגל, שור אוכל עשב (תהלים קו), אבל הקב"ה ברחמיו פונה מהשמאל
 מהמזכירים השור ומשגיח אל הימין מיימינים לזכות: והחיות רצוא ושוב רמו
 לתחיית המתים, שהחיים רצוא וחוזרין ושבין: כנפיהם ישרות אותיות שירות,
 שבכנפיהם אומרות שירה. וא"ת הא אמרינן בחגיגה ז) דאימעות אותן שאומרות
 שירה, י"ל רמו בעלמא הוא. א"ג כשאומרים שירה לפעמים אומרות בכנפיהם:
 בעמדם בעם דם ה), כשישראל עומדין להתפלל על נפשם ועל דמם באותה שעה
 כנפי החיות תרפינה מלומר שירה. ב' פעמים בעמדם תרפינה כנפיהן כנגד ב' פעמים
 שישראל מתפללין ביום ט): הוא מראה כבוד ה' הוא כבוד לא נא' אלא מראה
 כבוד, כדמות הכבוד כעין בבואה דבבואה י):

ב' דשבועות

(חבקוק ג) תפלה לחבקוק הוא בן השונמית ט) שאמר לה אלישע את חובקת
 בן (מ"ב ד) לכן נקרא חבקוק. חבקוק בגי' אריה נ), שבא מיהודא גור אריה,
 ג) כ"ה א'. ד) כן צויין בד"ו והוא בדף י"ג ב'. ה) פסחים קי"ט א'. ו) שם.
 ז) י"ג ב'. ח) ב"ר פס"ה כ"א. ט) בדפ' ורשא כת': וערבית רשות לא חשוב
 גם אין אומרים בה קדושה. י) גיטין ס"ו א'.
 ב' דשבועות. א) זוה"ק ריש בשלח. ב) רש"י ישעי' כ"א ח'.

והלך לדניאל בגוב אריות ואמר עמו אגדה של פסח בליל שמורים ג), ואף דניאל מיהודה גור אריה היה ולא יכלו האריות להזיקו לדניאל ולחבוקוק: ה' שמעתי שמעך יראתי שמעתי שמע שעשית לנו גפלאות בצאתנו ממצרים ויראתי שאין אתה עושה לנו כן בעת הזאת, הוצאת ישראל ממצרים לקץ ת"ל שנה כמנין שמעך. פעלך בקרב שנים חייהו אותו פועל שפעלת לסוף שמעך חייהו ועוררהו עתה מחדש, שנים בגי' ת' שנה של גלות מצרים ומשיצאו ממצרים עד חורבן הבית היו תת"צ שנה כמנין שנים תודי"ע ולמה אינו עושה לנו נסים, וחבוקוק ה' מתרעם על גלות בבל ואדום, מחורבן לחורבן תודי"ע שנים ולמה אינך עושה לנו תשועה, הלא מקדם עשית ופעלת לנו שהיו במצרים כמנין רג"ז רד"ו שנה ז) כי אז זכרת רחם את אברהם בגי' רחם, וכתוב (תהלים קה) כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו ויוציא עמו בששון, הרי שזכר את אברהם: אלוה מתימן יבוא זה היה במתן תורה ה) שחזר על כל האומות אולי יקבלו את התורה ולא רצו אלא ישראל קיבלו, מתימן יבוא כמו מן השמים וחזר בכל העולם שהוא מהלך ת"ק שנה כמנין תימ"ן. בא לא נאמר אלא יבוא לשון עתיד, שעתידי לבא מאדום, כמ"ש (ישעי' סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים וגו', וכתוב (זכרי' ט) וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן, שיפחיד את אדום, וזהו מתימן יבוא לשון עתיד: עמד וימדד ארץ מדדו) הקב"ה כל ע' אומות וכל ע' מדינות ולא בחר בהם אלא לישראל ובארץ ישראל, וזהו עמד ע' מד, שמדד כל הע', וימדד בגי' ע', ראה ויתר גוים התיר גוים להתגייר בישראל. ויתר אותיות יתרו, כלומר ראו יתרו שנתגייר ונתקבל: מפות אומר סלה ס"ת תורה, וזהו אומר סלה מאמר ודיבור שעומד סלה לעולם. נהרות תבקע, נהרות אותיות תורה, שמבעת כנהר וביקע אותה ונתן לארץ: ראוך יחילו הרים ראוך אותיות אורך, אור ונוגה של כבודך ראו ארץ. ארץ ראוך יחילו הרים ר"ת אריה, שהקב"ה נקרא אריה ז) וראו כבודו ויראו מפניו. נתן תהום קולו ששמעו בכל העולם שהוא מהלך ת"ק שנה, וזהו נתן בגי' ת"ק: בועם תצעד ארץ תצא עד ארץ: מחצת ראש זה המן הרשע. מבית רשע רמו עשרת בני המן: כי תאנה לא תפרח זו כנסת ישראל שאינה פורחת בגלות באוה"ע. ד"א נדרש על אברהם ושרה שהולידו בזקנותם, בב"ר ה). ד"א כי תאנה לא תפרח זו תורה. תאנה במילוי אותיות תי"ו אל"ף נו"ן ה"ה בגי' אברהם יצחק ויעקב. בגמנים כח"ש מעשה ס"ת משה, אין לנו משה ואהרן עתה. ושרמות לא עשה אוכל ושר מות, אותן שדים של שרה בזקנותה נעשו כאלו מתות ולא עשו אוכל

ג) יוסיפון פ"ג. ד) ב"ר פצ"א ב'. ה) ספרי ברכה סי' שמ"ג.
ו) ויק"ר פ"ג ב' ע"ש. ז) ע"י בהפסרת וישב. ח) פנ"ג ג'.

שצמקו מליתן חלב עד שנפקדה בזקנותה. גזר ממכלה צאן אלו ישראל שנקראו צאן, גזר כמנין גז"ר ר"י שנה היו במצרים (ט). גזר ממכלה בגי' משה, אין לנו עתה כמשה. ממכלה מלכת, שנגזר ונכרתה מלוכה מישראל, ואעפ"כ אני בה' אעלוזה, סימן טוב לישראל כשיביא העת שתאנה לא תפרח ואין יכול בגפנים כו' יבוא הקץ. ואני בה' כו' אנילה באלהי ישעי שאם נפסקו כל אלה הבטחתו של הקב"ה וטובתו לא יפסוק לעולם: אלהים ה' חלי היפך ה' (י) היפך לנו מדת הדין למדת הרחמים:

תענית צבור

(ישעי' נה—נז) דרשו ה' בהמצאנו ב"ה מצאנו, בימי ב' וה' מצאוהו: יעזוב רשע דרכו ט"ו תיבות בפסוק זה כנגד הרקיעים והאווירים כולם ט"ו עד כסא הכבוד כי התשובה מגעת עד כסא הכבוד (ט): כן יהיה דברי לא ישוב אלי ריקם ששלח מיכאל וגבריא"ל (ז) אל אברהם וא"ל למועד כעת חיה (בראשית יח) ואברהם בן ק' שנה בלדת אותו וגו' כמנין כ"ן יהי"ה, יהיה דברי בגי' גבריא"ל, אשר יצא בגי' מיכאל: ההרים והגבעות יפצחו (לכם) [לפניכם] רינה אלו האבות והאמהות, וכל עצי השדה אלו הצדיקים. ימחאו כף זה תלולב כפות תמרים: תחת הנעצוץ יעלה ברש הנעצוץ ראשו ה' וסופו צ' הרי צ"ה גי' המן (ג), ותחת הפרפר זו ושת, יעלה הרם זו אסתר שנאמר (אסתר ב) אומן הדסה: שומר שבת מחללו דרז"ל (ז) מחל לו עוונותיו מחולין לו. מחל לו כלומר מצות השבת מחל לו. בה שומר שבת מחללו ס"ת תורה, שכל המקיים שבת כמקיים כל התורה כולה: שם עולם ש"מ עולמות ניתן לצדיקים לעתיד לבא כמנין ש"ם, אותיות דר"ע (ט). בביתי ובחומתי זה העוה"ב שנא' שם עולם אתן לו. כשם שהקב"ה יהודי במילוי של יה יו"ד ה"י: מקבץ נדחי כו', ג' קבוצים בפסוק זה נגד ג' גליות, אשור בבל ואדום, שגגלו בהן לארצות (ו). י' תיבות בפסוק הזה נגד עשרת השבטים:

(ט) בדפ' ורשא כת': וי"ל לפ"ו ממכלה ענין כלא בגלות. (י) עי' בפסוק. תענית צבור. (א) יומא פ"ו א'. (ב) ב"מ פ"ו ב'. (ג) מגילה י' ב'. (ד) שבת קי"ח ב'. (ה) אות י' (דף ל"ז א'). (ו) אולי צ"ל שגלו בהן לארצות.